راهنمای آموزشی و دستورالعمل مراقبت پدیکلوزیس

مقدمه

پدیکلوزیس شایع ترین آلودگی های انگلی در سراسر دنیاست که می تواند موجب ترد اجتماعی افراد و خانواده های مبتلا شود . پدیکلوزیس همچنین می تواند باعث افت تحصیلی دانش آموزان به علت بی خوابی ناشی از خارش شبانه گردد . شپش به جامعه و یا طبقه اجتماعی خاصی مربوط نبوده بخصوص در اپیدمی ها می تواند اقشار مختلف جامعه را مبتلا سازد .افزایش سطح آگاهی و مهارت کارکنان بهداشتی و درمانی ، تشخیص و درمان صحیح مبتلایان افزایش سطح آگاهی جامعه و رعایت اصول بهداشت فردی و محیط توسط افراد و خانواده ها از راههای مهم مبارزه با شپش است .

مشخصات کلی شپش

شپش های انسانی حشراتی کوچک ، بدون بال و خونخوار هستند . آنها می توانند سر، تن یا عانه را در انسان آلوده کنند. تخم شپش رشک نام دارد که بیضی شکل ، سفید رنگ و به اندازه ته سنجاق است و برحسب نوع به موو درز لباس ها می چسبد .

انتقال شپش انسان فقط از انسان به انسان ممکن است موجود دیگری نمی تواند به عنوان مخزن عمل کند.

انواع شپش انسانی عبارتند از :

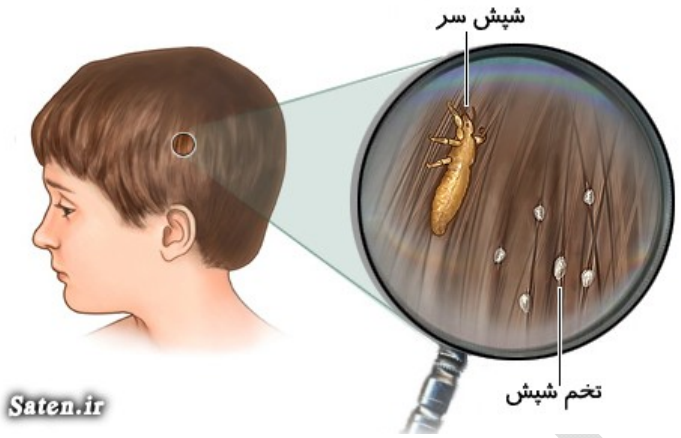
۱- شپش سر ۲- شپش تن ۳-شپش عانه

شپش برای خونخواری پوست را سوراخ می کند بزاق خود را در زیر پوست میزبان تزریق نموده با مکیدن خون مواد زاید را نیز دفع می نماید . تلقیح مواد زاید و بزاق به زیر پوست منجر به ایجاد برآمدگی قرمز رنگ خارش داری می شود.

شپش سر

شپس سر و رشک های آن معمولا"در لابه لای موهاو بر روی پوست سر بخصوص در نواحی پشت گوش و پس سر دیده می شود. ولی در شرایط آلودگی شدید ممکن است در تمام پوست سر و حتی محاسن و دیگر بخش های مودار بدن دیده می شود . که رنگ آن سفید مایل به خاکستری است .

SAMPLE

روشهای انتقال شپش سر

انتقال مستقیم : انسان با هر زمینه اقتصادی –اجتماعی در معرض خطر ابتلا به شپش سر قرار دارد.این آلودگی بخصوص در مدارس ابتدایی ممکن است همه گیر شود. همچنین آلودگی به این شپش نزد دختران بیش از پسران و در کودکان شایع تر از بالغین است.

انتقال غیر مستقیم :انتقال شپش سر عمدتا" در اثر تماس با اشیا آلوده نظیر حوله ،شانه ،برس سر،کلاه ، روسری ، مقنعه و چادر نماز ، متکا و لباس های خواب و ...که به طور مشترک مورد استفاده قرار بگیرند و یا اینکه در یک جا بر روی هم قرار داده شوند صورت می گیرد ، همچنین بوسیله صندلی های سالن های اجتماعات ، کلاس ها ، وسایل نقلیه عمومی ، کمد های لباس ، حمام های عمومی ، رختکن استخرها و ... انتقال انجام می شود .

تشخیص شپش :

مورد مشکوک: وجود خارش در یکی از نواحی سر، تن یا عانه در جامعه آلوده به شپش

مورد احتمالی: وجود ضایعات به صورت خراش جلدی با یا بدون عفونت و وجود آدنوپاتی موضعی در ناحیه پشت گوش و گردن(در آلودگی به شپش سر)

مورد قطعی: مشاهده رشک یا شپش همراه با مشخصات بالینی فوق

نکات مهم در بیماریابی و شناسایی افراد آلوده به شپش:

–بالا بردن سطح آگاهی بهداشت خانواده ها در هر جامعه در تشخیص به موقع و درمان سریع افراد مبتلا مهم ترین نقش را دارد.

SAMPLE

-اطلاع رسانی به جامعه تا در صورت مشاهده آلودگی به شپش به واحدهای بهداشتی درمانی مراجعه و تا تکمیل درمان همکاری نمایند.

-معلمین و مربیان بهداشت مدارس در بیمار یابی و شناسایی مخازن اصلی آلودگی نقش بسیار مهمی را دارند. لذا آموزش راههای شناسایی آلودگی به شپش و پیشگیری از آن نقش بسزایی در کاهش موارد ابتلا دارد.

-شپش سر عمدتا" لابه لای موهای پس سر و بالای گوش زندگی کرده تخم گذاری می کند لذا توجه به این نواحی در هنگام بیمار یابی کمک کننده خواهد بود.

-در صورت وجود غدد لنفاوی متورم و دردناک در نواحی پس سر و پشت گوش حتما" باید به فکر آلودگی به شپش سر بود.

-در مواجهه با هر مورد زرد زخم در ناحیه پوست سر بایستی به فکر آلودگی به شپش سر بوده از این لحاظ معاینه و بررسی های لازم در راستای شناسایی رشک یا شپش نیز ضروری است.

-درمان فردی در آلودگی به شپش حتی اگر با بهترین روشها انجام شود تاثیر گذار نیست در صورتی که فرد درمان شده در مجاورت و تماس نزدیک با یک فرد آلوده به شپش قرار داشته باشد . حداکثر تا دو هفته بعد ممکن است مجددا" آلوده شود لذا مهم ترین اصل در مبارزه با شپش بررسی و درمان اطرافیان افراد آلوده در صورت ابتلا به شپش و رفع آلودگی از کلیه لوازم و وسایل مورد استفاده به صورت همزمان است .

تعریف پدیکلولوزیس

وجود شپش بدن، سر یا شپشک عانه را روی بدن، پدیکولوزیس گویند.

عوارض پدیکلوزیس

خارش شدید پوست به علت تلقیح ماده بزاقی و مواد دفعی شپش به زیر پوست

پوسته پوسته شدن و ضخیم شدن پوست در اثر خاراندن زیاد پوست (مثل زرد زخم)

بیماریهایی همچون تیفوس همه گیر ،تب راجعه همه گیر و ...

مهم ترین عارضه شپش خاراندن شدید است که فرد را کلافه ،خسته ،پریشان و بی خواب می سازد و همین امر می تواند یکی از علل افت تحصیلی در دانش آموزان باشد.

درمان

SAMPLE

در موارد آلودگی به انواع شپش اساس درمان متاثر از رعایت دقیق اصول بهداشت فردی دسترسی و انجام استحمام منظم امکان تعویض مرتب وصحیح البسه است . ضروریست در کلیه موارد آلودگی مراتب به واحد های بهداشتی گزارش و اعضای خانوار فرد آلوده و سایرموارد تماس نزدیک از قبیل همکلاسی های وی نیز معاینه و درمان شوند.

درمان شپش سر

شستشوی مرتب سر با شامپوهای معمولی و آب گرم تعداد شپش های بالغ را کاهش می دهد.

شامپو پرمترین ۱٪

ابتدا موها را با شامپوی معمولی شستشو داده شود، پس از اینکه آب موها گرفته شد(موها مرطوب باشد) لازم است تمامی موها و کف سر فرد الوده کاملا"به شامپوی پرمترین آغشته شود.موهای آغشته به شامپوپس از ۱۰دقیقه با اب فراوان شسته شود سپس با شانه دندانه ریزی و زیر فشار آب نسبت به حذف شپش های مرده و رشک اقدام گردد .

توصیه می شود یک هفته بعد،درمان تکرار شود.

لازم به ذکر است این مشتقات باعث مسمومیت نمی شود و اثر ابقایی بر موهای سر دارد و اثر آن تا یک هفته در موباقی می ماند.

لوسیون دایمتیکون۴٪

لوسیون دایمتیکون روغنی گیاهی است که مصرف دارویی دارد و به عنوان ضد نفخ استفاده می شود . این لوسیون با مکانیسم ایجاد پوشش کامل اطراف شپش و خفه کردن ، الودگی به شپش سر را برطرف می نماید . دایمتیکون یک داروی شیمیایی نیست و بر اساس مطالعات انجام شده عوارض جانبی قابل ملاحظه ایی برای آن گزارش نشده است .

طریقه مصرف لوسیون دایمتیکون :

ابتدا باید از ریشه تا نوک موهای خشک به لوسیون دایمتیکون ۴٪ آغشته شود (موها نباید خیس یا مرطوب باشد)باید دقت نمود که تمامی پوست سر کاملا"توسط لوسیون پوشانده شود. پس از ۸ساعت بایستی موها را با شامپوی معمولی شستشو داده زیر فشار آب به کمک شانه دندانه ریز شپش های مرده و تخم شپش ها را از موها جدا نمود. برای اطمینان از درمان می توان یک هفته بعد نیز استفاده از لوسیون را مجددا" تکرار کرد. ضمنا"لازم است در صورتیکه فرد یا افراد دیگری در خانواده آلوده شده اند به همین روش و به طور همزمان درمان شوند.

نکته: زمان لازم برای اثرگذاری و ماندگاری لوسیون یا شامپو از پایان اتمام آغشته سازی کل موها محاسبه شود.

SAMPLE

رشک زدایی:

هیچ یک از ترکیبات فوق ، توان جداسازی رشک ها (تخم های شپش)را از موها ندارد لذا در هر مورد پس از درمان لازم است با استفاده روش زیر نسبت به جدا کردن رشکها از مو اقدام شود .

-مخلوط آب و سرکه به نسبت ۵۰٪تهیه شود (اضافه کردن یک پیمانه آب به یک پیمانه سرکه تر جیحا" سرکه سفید بهداشتی)

- مخلوط آب و سرکه مستقیما" بر روی تمامی موها مالیده و سپس به خوبی ماساژ داده شود .

-بعد از ۳۰-۲۰دقیقه با آب فراوان و شانه دندانه ریز شستشو شود.

-پس از خشک شدن موها نسبت به جداسازی تک تک رشک ها با انگشت اقدام شود.

نکته

کوتاه نمودن موها در درمان شپش تاثیری ندارد ولی برای تسهیل در امر شانه کردن و رشک زدایی کمک کننده است. در این خصوص لازم است توصیه شود قبل از کوتاه کردن مو آرایشگر از آلودگی فرد به شپش مطلع گردد تا باعث انتشار آلودگی در ارایشگاه نشود یا می توان در منزل نسبت به کوتاه کردن مواقدام نمود.

نکات مهم و کلیدی در برنامه نظام مراقبت پدیکلوزیس

لازم است در مواقع بروز آلودگی به شپش سر از تعطیلی مدارس و سم پاشی سطوح و دیوارها اکیدا" خودداری شود.چون نه تنها اقدام موثر و علمی در کنترل آلودگی نبوده بلکه امکان دارد پیامد های نا مطلوبی هم برای سلامت دانش آموزان داشته باشد . در چنین مواقعی درمان صحیح افراد آلوده و بررسی اعضای خانواده آنها و پیگیری دو هفته بعد توصیه می شود و در صورت ادامه آلودگی تکرار درمان برای افراد آلوده در خانواده ضروریست .

از آنجا که شپش سر عفونت و بیماری نیست لذا جدا سازی و یا تعطیلی کلاس در مدارس توصیه نمی شود . برای اطمینان از درمان و رفع کامل آلودگی ضروری است معاینه توسط تیم سلامت در روستاها و پزشک در شهر ها انجام گرفته گواهی درمان و رفع آلودگی صادر گردد .

رعایت بهداشت فردی مهم ترین تاثیر را در پیشگیری از آلودگی به شپش دارد .

استحمام مرتب و منظم ،شانه کردن موهای سر در روز به دفعات مختلف ، تمیز کردن و شستشوی منظم برس، شانه لباس ، روسری ، کلاه و دیگر وسایل شخصی از اصول مهم پیشگیری از شپش است .

واحد سلامت نوجوانان جوانان و مدارس

SAMPLE